

Robert Vannoy , Manabii Wakuu, Hotuba ya 13

Hoja za Uhalisi, Mada Kuu

Mapitio ya Hoja na Majibu ya Deutero -Isaiah

Wiki moja iliyopita tulikuwa tukijadili suala la uhalisi na uandishi wa sehemu ya pili ya Isaya, Isaya 40 hadi 66. Mtazamo wa kawaida wa kukosoa ni kwamba sura hizo hazitoki kwa Isaya mwenyewe, bali kutoka kwa mwandishi wa nyakati za mwisho za uhamisho, na tulikuwa tukiangalia baadhi ya aina za hoja zinazotolewa ili kuthibitisha mtazamo huo. Ili kurudi nyuma kwa dakika moja, kwa njia ya mapitio, hoja zinaweza kupunguzwa kimsingi hadi tatu.

La kwanza lilikuwa dhana na mawazo tofauti katika sehemu hiyo ya pili ya kitabu, kutoka kwa dhana na mawazo katika sehemu zisizopingwa za sehemu ya kwanza ya kitabu. Hoja ya pili ni kwamba kuna tofauti katika lugha na mtindo katika sehemu ya pili, na kwamba hiyo inaashiria uandishi tofauti. Tuliangalia hoja zote mbili kwa makini, na nilikupa majibu kadhaa.

Kisha tulikuwa tunajadili hoja ya mwisho, ambayo ni hoja kutoka kwa historia. Historia ya sehemu ya pili ya kitabu ni tofauti kabisa na ile ya sehemu ya kwanza. Inadhani uhamisho umetokea. Koreshi anatajwa kwa jina kama yule anayekaribia kuwakomboa Israeli kutoka uhamishoni. Ujumbe, badala ya onyo na hukumu ijayo, umegeuka kuwa ujumbe wa upatanisho na matumaini kwa kuzingatia kuachiliwa huru kutoka uhamishoni. Kwa kweli, suala hilo la historia, inaonekana kwangu, ndilo hoja muhimu. Linahusu suala la kama uko tayari kukubali uwezekano wa utabiri wa kweli, na ufunuo wa kimungu, kuhusiana na hilo. Ikiwa hutaki kukubali hilo, karibu unalazimika kufikia hitimisho la wakosoaji kwamba mtu hangeweza kuandika nyenzo hiyo isipokuwa alikuwa akiishi wakati wa uhamisho wa Babeli. Ndiyo maana wakosoaji wanasema kwamba mtu aliyeandika haya lazima alikuwa akiishi katika wakati anaouelezea. Haiwezekani kwa wengi kuelezea, kwa njia yoyote ya kibinadamu, jinsi Isaya angeweza kuandika mambo haya.

Umuhimu wa Isaya 40-66 kwa Hadhira ya Kisasa ya Isaya [Hukumu/ →Faraja ya Uhamisho]

Lakini kuhusiana na hoja hiyo, swali mara nyingi huibuka kuhusu umuhimu wa Isaya 40 hadi 66 kwa hadhira ya Isaya ya wakati huo, na hapo ndipo tulipokuwa mwishoni mwa saa. Hoja muhimu ni kwamba manabii huzungumza kila mara kwa umuhimu kwa watu wa wakati wao. Isaya 40-66 haina umuhimu wowote kwa mtu wa wakati wa Isaya mwenyewe. Sina uhakika kama hilo ni jambo lenye nguvu sana kuhusiana na maudhui ya sehemu ya pili ya kitabu.

Mwishoni mwa saa nilikuwa nikitaja kwamba wakati wa utawala wa Ahazi na Hezekia, ambapo huduma nyingi za Isaya zilifanyika, katika Isaya 1:1, inasema kwamba Isaya alitabiri wakati wa utawala wa Uzia, Yothamu, Ahazi, na Hezekia. Haimtaji Manase. Lakini ukikumbuka tulipojadili utangulizi wa kitabu, kitabu kinaripoti kuhusu Senakeribu na tunajua tarehe ya kifo cha Senakeribu. Kwa hivyo ni wazi kwamba Isaya alitabiri hadi wakati wa Manase, ingawa hajatajwa katika utangulizi wa kitabu hicho. Wengi wanahisi kwamba kile Isaya alichofanya wakati wa Manase kilikuwa kugeuka kutoka huduma pana ya hadharani hadi huduma ya kibinafsi kwa wale waliokuwa wacha Mungu katika nchi, wale walioitikia ujumbe wake na waliokuwa na wasiwasi kuhusu hali ya dhambi ya Israeli. Unapofikia utawala wa mfalme aliyefuata, yaani, Manase, baada ya Hezekia, taifa lilianguka katika uasi mbaya. 2 Wafalme 21 inaelezea uovu wa wakati chini ya Manase kama mfalme mwovu zaidi wa Ufalme wa Kusini.

Kulingana na desturi za Kiyahudi, Isaya aliuawa kishahidi wakati wa Manase. Mila ni kwamba watu wa Manase walikuwa wakimfuatilia. Kwa hivyo alijificha kwenye mti, na mti ukakatwa vipande viwili—nadhani nilitaja hapo awali kwamba Isaya alikatwa vipande viwili. Wengine wanaona udanganyifu wa hilo katika Waebrania 11:37, ambapo inasema mashujaa wa imani kwamba baadhi walikatwa vipande vipande. Lazima iwe ilikuwa wazi kwa Isaya, baada ya kifo cha Mfalme mwema Hezekia, kwamba taifa hilo halingetubu, kwamba uhamisho haungeepukika. Hilo pia lingekuwa dhahiri kwa watu wa kweli wa Mungu. Wale waliosikiliza ujumbe wa Isaya chini ya hali hizo. Ikiwa Isaya

angegeuka kuwahudumia watu hao, hakukuwa na haja ya kuleta ujumbe wa kukemea na kulaani tena. Hilo lilikuwa tayari limefanyika. Ilikuwa wazi kwamba uhamisho ulikuwa unakuja. Hitaji kubwa wakati huo lilikuwa kuleta maneno ya faraja na matumaini kwa watu wa kweli wa Mungu waliokuwa wakimfuata Isaya katikati ya wakati wa uasi mbaya na mateso. Bila shaka watu hao waliona hukumu ya uhamisho kama isiyoepukika. Huenda walijaribiwa kukata tamaa na kujiuliza kama huo ungekuwa mwisho wa taifa. Wangefukuzwa. Je, huo ungekuwa mwisho? Kwa hivyo nadhani mtazamo wa watu wa Mungu wa wakati wa Isaya ungeweza kuwa sawa na mtazamo wa watu waliopitia hali hizo za uhamisho. Watu walikuwa tayari wameenda uhamishoni. Wangeweza pia kujiuliza—je, kuna mustakabali wowote kwa taifa? Wangeweza kujaribiwa kukata tamaa. Kwa hivyo ujumbe wa Isaya, kwamba Mungu angewakomboa watu wake, ungeleta faraja ya kweli kwa watu wa kweli wa Mungu, na hiyo pia ingekuwa kweli kwa watu waliopitia uhamishoni. Kungekuwa na faraja kujua kwamba uhamishoni ungekuwa wa muda; haungekuwa wa milele. Pia ungekuwa faraja kwa watu wa kweli wa Mungu katika wakati wa Isaya, ambapo waliona uasi ukiongezeka walipogundua kuwa uhamishoni haukuepukika.

Isaya 36-39 Hezekia na Merodaki Baladani wa Babeli

Maoni mengine: inashangaza kwamba sehemu inayogawanya nyenzo za kihistoria, sura ya 36 hadi 39, inayogawanya kati ya Isaya 1 hadi 35—unabii wa awali—na kisha sehemu ya baadaye ya 40 hadi 66 inaishia na utabiri kwamba watu wa Yuda watapelekwa uhamishoni Babeli. Ukiangalia mwisho wa sura ya 39, ni sura fupi, una hadithi ya ziara ya Merodaki-Baladani ambaye alikuwa mwana wa Baladani, mfalme wa Babeli, na anakuja Yerusalemu wakati wa Hezekia. Hezekia anampokea, anamwonyesha hazina zote za Yuda. Umesoma katika sura ya 39, mstari wa 3, “Kisha nabii Isaya akaenda kwa Mfalme Hezekia na kumwuliza, ‘Watu hao walisema nini, nao wametoka wapi?’ ‘Kutoka nchi ya mbali,’ Hezekia akajibu. ‘Walinijia kutoka Babeli.’ Nabii akauliza, ‘Waliona nini katika jumba lako?’ ‘Waliona kila kitu katika jumba langu la

kifalme,' Hezekia akasema. 'Hakuna kitu katika hazina zangu ambacho sikuwaonyesha.' Ndipo Isaya akamwambia Hezekia, "Sikia neno la BWANA Mwenye Nguvu Zote: Hakika wakati unakuja ambapo kila kitu kilichomo ndani ya jumba lako la kifalme, na vyote vilivyowekwa akiba na baba zako hadi leo, vitachukuliwa hadi Babeli. Hakuna kitakachosalia, asema BWANA. Na baadhi ya wazao wako, nyama na damu yako mwenyewe watakaozaliwa kwako, watachukuliwa, nao watakuwa matowashi katika jumba la mfalme wa Babeli." "Neno la BWANA ulilolinena ni jema," Hezekia akajibu. Kwa maana alifikiri, "Kutakuwa na amani na usalama katika maisha yangu ." Jambo la kuvutia ni kwamba, wakati wa Hezekia, Babeli haikuwa taifa kubwa. Babeli ulikuwa mji uliokuwa chini ya udhibiti wa Ashuru; Ashuru ilikuwa taifa kubwa.

Sasa Babeli inaweza kuwa ilikuwa na mawazo yake kuhusu kujaribu kujikomboa kutoka kwa utawala wa Ashuru, lakini wakati huo hakukuwa na msingi mkubwa wa hilo. Lakini hapa kuna utabiri maalum ambao Mungu anampa Isaya ili awape watu: kwamba utumwa utakuja; na si kwa Ashuru tu ambayo ilikuwa nguvu kubwa, bali kwa mji wa Babeli.

Sasa, katika mpangilio wa nyenzo katika sura ya 36 hadi 39, ambazo ni matukio kutoka kwa maisha ya Hezekia, utabiri huo kuhusu kwenda utumwani Babeli, umewekwa mwishoni mwa sehemu hiyo. Kwa maneno mengine, umewekwa kabla ya sura ya 40 na inayofuata, ambayo inazungumzia kuhusu kuwa tayari Babeli na ukombozi kutoka uhamishoni. Umewekwa mwishoni mwa sehemu hiyo ya kihistoria (sura ya 36 hadi 39) ingawa kwa mpangilio wa matukio labda ilikuwa mapema kuliko baadhi ya matukio mengine katika Isaya 36-39.

Kuna matatizo magumu sana kuhusu mpangilio wa matukio wa utawala wa Hezekia, lakini karibu kila mtu alikubali kwamba ziara hiyo ya Merodak-Baladani haikutokea mwishoni mwa maisha yake; ilitokea mapema. Sitazungumzia sababu za hilo, lakini inaonekana kuwa na mantiki kudhani kwamba iliwekwa mwishoni kwa sababu ya kimantiki, si sababu ya mpangilio wa matukio. Imewekwa mwishoni kwa sababu ya kimantiki, ili kuunda utangulizi wa maneno haya ya faraja yanayofuata. Isaya

anawahakikishia watu kwamba ingawa uhamisho utakuja, huo sio mwisho. Mungu bado atakuwa pamoja na watu wake; bado kuna wakati ujao mbele yao. Kwa hivyo nadhani wakati huo umerudi kwenye kile tulichosema mwanzoni. Ikiwa Isaya angeweza kutabiri uhamisho unakuja, hakuna sababu kwa nini hawezi kutabiri kwamba kutakuwa na ukombozi kutoka uhamishoni utakaokuja baada ya hapo.

Utabiri wa Mika wa Uhamishoni wa Babeli [sio Ashuru] Isaya hazungumzii tu kuhusu kuja kwa uhamisho wa Babeli, si Ashuru, bali pia Mika anafanya hivyo. Mika alikuwa mtu wa wakati wa Isaya. Ukiangalia Mika 4:10; Mika anasema, “ Uchunguze kwa uchungu, Ee binti Sayuni, kama mwanamke anayejifungua, kwa maana sasa utatoka mjini ukapige kambi uwanjani; utakwenda Babeli; huko ndiko utakookolewa; huko BWANA atakukomboa mikononi mwa adui zako. ” Kwa hivyo , hata Mika anazungumzia kwenda Babeli.

Kwa hivyo inaonekana kwangu kwamba kuna sababu ya kusema kwamba nyenzo hii ina umuhimu kwa watu wa wakati wa Isaya, ingawa inahusisha matukio ambayo ni miaka 100 au zaidi baada ya maisha yake. Ninaweza kutaja tu Manase alitawala 686-642 KK Hatujui haswa ni kwa kiasi gani huduma ya Isaya ilifikia, ingawa tunarudi huko hadi kifo cha Senakeribu ambacho kilikuwa 681 KK Kifo cha Senakeribu kilikuwa 681, ambacho kimeandikwa katika Isaya sura ya 37. Kwa hivyo, hakika kilizidi 681. Tarehe za Koreshi ni 539 hadi 530 KK Ni kama miaka 150 ijayo. Sasa, inaonekana kwangu kwamba hoja hizi za msingi za wakosoaji hazitoshi kuthibitisha wingi wa uandishi. Kuna majibu mazuri kwa yote.

Hoja za Ukweli Ikiwa unaweza kwenda upande mwingine wa swali. Una hoja hizi dhidi ya uhalisi, lakini pia kuna sababu zenye nguvu za kudumisha Isaya na uandishi wake, au uhalisi wa nyenzo hii—nataka kutaja mbili.

1. Hakuna Ushahidi wa Hati ya Maandishi kwamba Kitabu Kiliwahi Kuwepo Katika Kitu Chochote Isipokuwa Umbo Lake la Sasa, Lililounganishwa

La kwanza ni: hakuna ushahidi wa hati kwamba kitabu hicho kiliwahi kuwepo katika kitu chochote isipokuwa umbo lake la sasa, lililounganishwa. Kwa maneno mengine, hakuna hati ya Isaya wa pili kama kitengo kilichojitosheleza. Jambo la kuvutia ni kwamba tuna hati ya Hati ya Bahari ya Chumvi ya kitabu kizima cha Isaya inayoitwa Hati ya Isaya. Ina kitabu kizima kutoka karne ya pili KK. Hiyo ndiyo maonyesho kuu katika jumba la makumbusho la Hati ya Bahari ya Chumvi huko Yerusalemu. Ukiangalia Septuagint, ni sawa. Hati za Septuagint hazigawanyi kitabu cha Isaya—ni kitabu kizima cha Isaya. Kinarudi nyuma 250-200 KK. Kwa hivyo kuhusu ushahidi wa hati, hakika inaunga mkono umoja wa kitabu.

2. Ushahidi wa Agano Jipya ni Wazi kwa Uandishi wa Isaya

Jambo la pili, na hakika hili lina umuhimu mkubwa ikiwa una mtazamo wa juu wa Maandiko. Ushuhuda wa Agano Jipya ni wazi kwa uandishi wa Isaya. Alexander katika ufafanuzi wake anabainisha kwamba Isaya anatajwa kwa jina mara 21 katika Agano Jipya, ambayo ni mara kadhaa. Nukuu hizo zinatoka katika sehemu zote mbili za kitabu; yaani, kuanzia 1 hadi 39 na kuanzia 40 hadi 66. Acha nikupe mifano michache: Yohana 12:38-40 inasema, “Hii ilikuwa ili litimie neno la nabii Isaya, akisema, ‘Bwana, ni nani aliyeamini ujumbe wetu, mkono wa Bwana umefunuliwa kwa nani?’ Kwa sababu hii hawakuweza kuamini kwa sababu kama Isaya asemavyo mahali pengine: ‘Amepofusha macho yao na kuifisha mioyo yao.’” Sasa una nukuu mbili. Ya kwanza ni kutoka Isaya 53:1 “Ni nani aliyeamini ujumbe wetu, ambaye mkono wa Bwana umefunuliwa kwake.” Ya pili ni kutoka Isaya 6:9. Zote mbili zimenukuliwa kutoka Isaya, na moja ni kutoka sehemu ya kwanza ya kitabu; nyingine ni kutoka sehemu ya pili ya kitabu. Yohana 12:41 inaongeza, “Isaya alisema haya kwa sababu aliuona utukufu wa Yesu na akanena habari zake.” Kwa hivyo, ni wazi kabisa kwamba Yohana anaelewa sehemu ya kwanza na ya pili ya kitabu hicho kuwa imetoka kwa Isaya mwenyewe.

Ukiangalia Luka 4:17 inasema: “Akapewa [Yesu] kitabu cha nabii Isaya; akakifungua, akapata mahali palipoandikwa, ‘Roho wa Bwana yu juu yangu, kwa maana amenitia mafuta kuwahubiri maskini habari njema.’” Hiyo ni nukuu kutoka Isaya 61, ambayo ni sehemu ya pili ya kitabu; ni kitabu cha nabii Isaya.

Matendo 8:30 ndipo Towashi Mwethiopia anasoma kutoka kwa Isaya na unasoma: “Filipo akakimbilia kwenye gari, akamsikia yule mtu akisoma kitabu cha nabii Isaya. ‘Je, unaelewa unachosoma?’ Filipo akauliza. ‘Ninawezaje?’ akasema, ‘isipokuwa mtu anieleze.’ Kwa hiyo akamwalika Filipo apande na kuketi pamoja naye. Towashi alikuwa akisoma kifungu hiki cha maandiko: ‘Aliongozwa kama kondoo kwenda kuchinjwa’”—hiyo ni Isaya 53. Anasoma kutoka kwa nabii Isaya, sehemu ya pili ya kitabu. Kwa hivyo nadhani ushahidi wa maandishi katika ushuhuda wa Agano Jipya uko wazi kabisa kwamba tunapaswa kuelewa ukamilifu wa kitabu kama kutoka kwa Isaya.

Kuzidisha kwa Isaya

Mbinu ile ile inayotumika kugawanya Isaya kati ya kwanza na ya pili inaendelezwa zaidi ili kutoa Isaya wa Tatu. Katika baadhi ya wasomi hawa wakosoaji tuna Isaya wa Nne na wa Tano, na baadhi yao wana Isaya hadi kumi na mbili. Hilo, tena, linaonyesha udanganyifu wa aina hiyo ya mbinu ya kutenganisha lugha na mtindo. Popote pale kuna msamiati au mtindo tofauti wanasema ni kwa mwandishi tofauti. Unaweza karibu kusema kila sura imeandikwa na mtu mwingine. Labda mtu hangeenda mbali hivyo, lakini unaweza kwenda mbali zaidi kuliko Isaya wa Pili, na wasomi wengi wamefanya hivyo. Lakini jambo kuu ni Isaya wa Deutero, lakini kuna wengi wanaoshikilia Isaya wa Trito. Kuna idadi kubwa ya wafuasi wa Isaya watatu, na kuna mifano ya watu wanaoenda hadi 12 na 13.

Matengenezo ya Yosia

Sawa, unaweza kuunga mkono hilo nadhani, ingawa una kifungu hicho cha Yereimia kila wakati. Ninapofikiria, kuhusu kifungu hicho, ambapo mfano unatumika

kwa mfinyanzi na udongo. Yeremia 18:8 inasema, “Ikiwa taifa lile nililohukumu likiacha uovu wake, mimi nitatubu uovu niliokusudia kuwatendea.” Kwa hivyo una waziwazi kauli hiyo ya uhamisho mwishoni mwa sura ya 39. Lakini hiyo inaweza kukufanya ujiulize kuhusu uwezekano wa Yeremia 18:8 kufanya kazi katika muktadha huo unapoondoka kutoka kwa Manase kisha una Amoni mwovu. Baada ya Amoni una Yosia. Katika wakati wa Yosia mcha Mungu kitabu cha sheria kilipatikana, na kulikuwa na marekebisho hayo makubwa. Kwa hivyo basi unaweza kujiuliza: je, marekebisho haya chini ya Yosia yataitoshia kwamba uhamisho utarudishwa nyuma; je, sasa watapata baraka badala ya hukumu? Lakini katika Wafalme kuna kauli kadhaa wazi wakati wa Yosia zinazoonyesha wazi kwamba ilikuwa ni kuchelewa sana.

Angalia sura ya 23 katika 2 Wafalme, na una kumbukumbu hapo ya matengenezo ya Yosia katika sehemu ya mwanzo ya sura hiyo. Kisha nenda chini hadi mstari wa 21: “Mfalme aliwaamuru watu akisema, ‘Shikeni Pasaka,’ na haikufanyika Pasaka kama hiyo tangu siku za waamuzi, waliowahukumu Israeli, wala katika siku zote za wafalme wa Israeli.” Mstari wa 24 “ Zaidi ya hayo, Yosia aliwaondoa wachawi na wachawi , miungu ya nyumbani, sanamu, na machukizo mengine yote yaliyoonekana katika Yuda na Yerusalemu. Alifanya hivi ili kutimiza matakwa ya sheria iliyoandikwa katika kitabu ambacho Hilikia kuhani alikuwa amekigundua katika hekalu la BWANA. Kabla wala baada ya Yosia hapakuwa na mfalme kama yeye aliyemgeukia BWANA kama alivyofanya—kwa moyo wake wote, na kwa roho yake yote, na kwa nguvu zake zote, sawasawa na sheria yote ya Musa. ”

Lakini angalia 2 Wafalme 23:26. Unaona jinsi kulivyokuwa na matengenezo makubwa wakati wa Yosia. Hilo litakuwa na matokeo gani kwa uhamisho huu ulioahidiwa? Mstari wa 26: “ Hata hivyo, BWANA hakuacha ukali wa hasira yake kali, iliyowaka juu ya Yuda kwa sababu ya yote ambayo Manase alikuwa amefanya ili kumkasirisha . ” Kwa hivyo, inaonekana kwangu kwamba suala hilo pia linapaswa kuzingatiwa na kuwa wazi sana kwa sababu ya yaliyoendelea wakati wa Manase. Hukumu haitaondolewa au kubatilishwa.

B. Muundo wa Symphonic wa Isaya 40-66 huku Mada Zikisonga Mbele na Mbele Hebu tuendelee kwenye B. katika muhtasari. Chini ya Isaya 40-66, ambayo ni: “Muundo wa symphonic.” Wazo ambalo nataka kujadili nanyi hapa nililisikia kwa mara ya kwanza likipendekezwa na Dkt. MacRae katika baadhi ya mihadhara miaka kadhaa iliyopita. Kinachoonekana kwangu kuwa cha manufaa ni kwamba Isaya 40-66 haijapangwa kama hotuba rasmi au makala ya kihistoria. Ina mtindo mgumu sana na mgumu wa fasihi kuchambua, na kile ambacho MacRae amependekeza ni kwamba mtindo wa fasihi ulinganishwe na utunzi wa muziki wa simfoniki. Kwa hivyo unachokiona ni kwamba unaposoma Isaya 40 na kinachofuata ni kwamba nyenzo haziko katika mfumo wa majadiliano ya kimantiki; badala yake muundo wa nyenzo huhama kutoka mada moja hadi mada nyingine hadi mada nyingine, na wakati mwingine harakati hizo huwa za ghafla sana. Wakati mwingine hakuna uhusiano wa moja kwa moja wa kimantiki na kifungu kinachofuata mara moja kifungu kingine. Unasonga mbele tu kupitia mada mbalimbali, na MacRae anahisi muundo huo ni mvuto kwa mahitaji ya kihisia na kisaikolojia ya watu walio katika taabu na mateso uhamishoni, na mada mbalimbali huguswa kwa njia inayoweza kubadilishwa. Utakuwa na mada moja inayoletwa kwa muda na kisha mpya inaletwa, na kisha ya tatu; na kisha unarudi kwenye ya kwanza, na labda unapata ya nne, na utarudi kwenye ya tatu, na inaonekana tu inasonga hivyo. Katika kozi niliyofanya na Dkt. MacRae , ambayo ilikuwa kuhusu Isaya tu, kwa kweli, katika sehemu hii ya Isaya, alituomba tufanye zoezi ambalo nililiona kuwa la manufaa sana; Sina muda wa kufanya hivyo katika kozi hii. Yaani, pitia Isaya na uandike mandhari kwenye chati. Zipake rangi, na kisha ikiwa una mandhari nusu dazeni na rangi nusu dazeni na una rangi unapoendelea, unaweza kutambua mandhari, na unaweza kuona, kwa mtazamo wa ukurasa, jinsi muundo unavyohama kutoka mada moja hadi nyingine.

Tazama ukurasa wa 28, 29 wa manukuu yako. Whybray , 1983. Aya mbili za pili chini ya Whybray , ambazo zinatoka kurasa za 40 na 41 za kitabu chake, kuhusu swali:

Je, kuna mpangilio wowote thabiti wa mada unaoweza kutambuliwa? Anazungumzia Isaya wa Pili; ni kichwa cha kitabu chake cha mwongozo. "Labda inatosha kusema ukosefu wa makubaliano kati ya wasomi katika jaribio lao la kupata moja, na kushindwa kwa jaribio lolote kati ya haya la kupata uungwaji mkono ulioenea, kunaonyesha jibu hasi."

Bullwinkle, akikubali kutowezekana kwa kupata kanuni ya kimantiki ya mpangilio, alipendekeza ya kimakanika. Alisema kwamba makala hizo zimepangwa kihariri kwa kanuni ya neno linalofaa; vifungu vimeunganishwa, si kwa sababu ya ulinganifu wowote wa ndani au mwendelezo wa maana, bali kwa sababu ya kutokea kwa bahati mbaya katika kiungo chochote cha maneno. Mfano unapatikana katika kutokea katika 45:20-25 na 46:1-4 kwa neno "inama." Hata kama inawezekana kupata hoja fulani ya kitheolojia katika hili, ni hoja iliyotolewa na mhariri, kwa kuwa vifungu hivyo viwili vimekamilika vyenyewe. Katika mambo mengine hakuna uhusiano wa kimakanika. Baadhi ya visa aina ya uhusiano wa kimakanika wa Bullwinkle kati ya kila jozi ya vifungu katika kitabu mara nyingi hulazimishwa sana na hushindwa kubeba imani. Lakini kuna kitu kinaendelea, lakini muundo wa kimantiki na kimakanika ni vigumu pia kupata. Vikundi, au pericopes, ambavyo vimeunganishwa waziwazi kimaudhui, kwa mfano, zile zinazoitwa zaburi za mtumishi (42:1-4, 49:1-6, 50:4-9, 53:1-12) zimetawanyika kote katika kitabu! Whybray anasema, "Bila sababu dhahiri, licha ya majaribio ya kuonyesha kwamba yanahusiana na muktadha wao, itakuwa haraka kwa msomaji wa kisasa kudai kimsingi kwamba hakuna mpangilio thabiti na wa kimantiki katika kitabu. Lakini inabaki kuwa hivyo kwamba hakuna jaribio la kugundua moja ambalo limefanikiwa hadi sasa."

Hakuna Mpangilio wa Kimantiki Zaidi Kama Utunzi wa Muziki Kwa maana msemu wa MacRae ni kwamba, hakuna mpangilio wa kimantiki. Ni aina ya kisaikolojia, ya kihisia ya kuingiliana kwa mada, kama vile ulivyo katika utunzi wa muziki ambao una athari, au hisia, kwa watu. Unasikiliza utunzi wa muziki; huuchanganui kitaalamu; unaweza kubebwa pamoja na muziki, na unaweza kuguswa na muziki. Lakini isipokuwa

wewe ni mwanamuziki aliyefunzwa, hujaribu kuchambua kitaalamu hasa kinachoendelea. Unatambua mambo; unatambua kurudia kwa mada—unaendelea na noti kisha unarudi kwenye ya kwanza. Hiyo ndiyo aina ya mlinganisho ambao MacRae anatumia.

Mada Kuu za Isaya 40-66

Sasa, tulipopitia haya na MacRae, tulijaribu kutambua mada mbalimbali. Inashangaza jinsi nyenzo zitakavyofaa chini ya kategoria za mada chache kuu. Acha nikupe baadhi yake.

1. Faraja

La kwanza ni faraja, na chini ya hilo, ukombozi kwa ujumla, na maana maalum zaidi ya ukombozi kutoka uhamishoni. Lakini chini ya mada ya faraja, watu walio katika mateso huambiwa wafarijiwe kwa sababu ukombozi umefika. Wakati mwingine inaonekana kuwa ukombozi kwa maana pana sana, ya jumla. Wakati mwingine inaonekana kuwa ukombozi haswa kutoka uhamishoni. Lakini una watu walio katika mateso wakiambiwa kwamba ukombozi unakuja. Kwa hivyo una mada ya faraja.

2. Nguvu ya Mungu

Kisha una mada ya nguvu ya Mungu. Chini ya nguvu ya Mungu ninasisitiza uwepo wake, nguvu zake za uumbaji, na ukuu wake katika historia. Lakini nadhani kwa mada hii imeletwa ili kuwahakikishia watu wa Mungu kwamba ahadi zake zitatimizwa. Kwa maneno mengine, hapa kuna watu wanaoteseka. Wanaambiwa ukombozi unakuja. Wanaambiwa wafarijiwe, na swali linaweza kuibuka: "Hili linawezaje kuwa? Tutaokolewaje?" Naam, Mungu ni mwenye nguvu zote. Yuko, nambari moja; nambari mbili, yeye ndiye muumba wa miisho ya dunia na, nambari tatu, anadhibiti historia yote. Mataifa yote, viongozi, watawala wako chini ya nguvu zake. Kwa hivyo msisitizo, nadhani, ni kuonyesha kwamba Mungu anaweza. Aliumba ulimwengu, na aliwaumba

watu wote. Nguvu zake hutofautiana na udhaifu wa sanamu za Babeli na miungu ya kipagani. Hilo linaongoza kwenye mada nyingine, ambayo ni mada kuu katika sehemu hii ya Isaya.

3. Ubatili wa Ibada ya Sanamu

Nambari ya tatu: ubatili wa ibada ya sanamu. Kuna tofauti inayotolewa. Waisraeli wako utumwani kwa nguvu ya kipagani, Babeli. Wanaona mahekalu ya Babeli. Wanaona sanamu za Babeli. Wanaona maandamano ya kidini. Wanaona hekalu lao wenyewe likiharibiwa. Wangeweza kupendelea kufikiria miungu ya Babeli ina nguvu zaidi kuliko Yahweh. Wazo la kawaida katika ulimwengu wa kale lilikuwa kwamba mungu aliyeshinda vitani alikuwa mungu mwenye nguvu zaidi. Lakini mada hii ya ubatili wa ibada ya sanamu imechanganywa. Je, aiah ataigusa na kisha kurudi kwenye nguvu ya Mungu, au kwenye mada ya faraja na atarudi kwenye ubatili wa sanamu, na mada zinaendelea kubadilika. Kuna aina hiyo ya harakati.

Tazama mfano mmoja tu katika 40:19 na 20. “ Na sanamu: fundi huitengeneza, na mfua dhahabu huifunika kwa dhahabu na kuitengenezea minyororo ya fedha. Mtu maskini sana kutoa sadaka kama hiyo huchagua mbao ambazo hazitaoza. Humtafuta fundi stadi ili aisimamishe sanamu ambayo haitaanguka .” Upumbavu wa kuinama mbele ya mti ambao umetengenezwa na fundi! Kwa hivyo una mkazo juu ya ubatili wa ibada ya sanamu.

4. Ujuzi wa Mungu

Mada ya nne ambayo pia ni muhimu sana ni ufahamu wa Mungu. Yule aliyesikia, au kusoma, unabii wa Isaya angeweza kuomba uthibitisho wa nguvu za Mungu. Unasema Mungu ni mwenye nguvu—tunajuaje kwamba ana nguvu? Uthibitisho mmoja maalum unasisitizwa haswa, na uthibitisho huo ni: Nilitabiri mngeenda utumwani Babeli, si Ashuru, na mngeenda utumwani Babeli. Nilitabiri kwamba Koreshi angewakombo, na sasa Koreshi yuko uwanjani. Kwa wale waliokuwa wakiishi katika kipindi cha uhamisho,

aliahidi kuwakomboa. Kwa hivyo unaona mstari wa ufahamu wa Mungu kuhusiana na uwezo wake wa kutabiri wakati ujao ni mada yenye nguvu katika kitabu.

5. Mtumishi wa Bwana

Mada ya tano, ambayo ndiyo ya mwisho nitakayotaja, ni: "Mtumishi wa Bwana." Tutaangalia mada hiyo kwa undani zaidi, kwa hivyo sitasema mengi kuhusu sasa. Kuna mfululizo mzima wa vifungu. Whybray alisema kwamba vinne vinavyoitwa "Nyimbo za Mtumishi" vimetawanyika kote katika kitabu bila sababu dhahiri. Kuna zaidi ya vinne. Kuna vinne vikuu. Lakini kuna marejeleo mengine mengi mafupi kuhusu kazi ya mtumishi yaliyotawanyika kote katika kitabu. Kwa hivyo huondoi mada ya mtumishi kwa kuviondoa vifungu hivyo vinne. Baadhi ya wasomi wakosoaji wanahisi kwamba hapo awali vilikuwa aina fulani ya utunzi tofauti ambao umewekwa katika kitabu. Ni ngumu zaidi kuliko hivyo. Kuna vifungu vingi vya mtumishi, na ni mada kuu.

Unafahamu kilele cha mwendelezo huo wa utumishi katika Isaya 53. Hilo ni la nne kati ya vifungu hivyo vikuu kuhusu mtumishi vinavyopatikana katika Isaya 53:1-12. Swali linaibuka: Mada ya mtumishi inaunganaje na msisitizo huu mkubwa wa ukombozi kutoka uhamishoni? Kuna uhusiano gani? Nadhani tunapopitia hili kidogo, hasa mada ya mtumishi, inakuwa wazi jinsi hizo mbili zinavyohusiana. Uhamishwaji si tatizo kubwa au hata tatizo la msingi. Uhamishwaji huenda usiwe wa kupendeza sana na hakika ni uzoefu ambao Israeli ingependa kukombolewa kutoka kwao; lakini tatizo la dhambi lilikuwa la msingi zaidi kuliko uhamishoni, kwa sababu ni dhambi iliyosababisha uhamishoni. Mtumishi huja kushughulikia tatizo hilo la msingi zaidi, tatizo la dhambi, na inaonekana kwangu kwamba hivyo ndivyo mada hiyo ya mtumishi inavyounganishwa katika muktadha huo wa ukombozi kutoka uhamishoni.

Inakuwa wazi sana tunapoendelea na hilo, utaona jinsi tatizo la msingi lilikuwa tatizo la dhambi, si uhamisho, ingawa uhamisho ulikuwa jambo lililokuwa maarufu miongoni mwa watu. Kwa hivyo unapata angalau mada hizo tano. Labda unaweza kutambua zingine chache, lakini hizi ndizo kuu zilizochanganywa kwa njia inayoweza

kubadilishwa kupitia Isaya 40-66. Sio aina ya muundo wa kimantiki. Lakini inaonekana kwangu kwamba mlinganisho huo na muundo wa muziki wa simfoniki unasaidia katika kujaribu kuelewa jinsi maandishi yalivyopangwa.

Labda tunapaswa kupumzika kidogo. Nataka kwenda kwenye C., “Mwongozo wa sura ya 40.” Lakini kabla ya kuingia kwenye sura ya 40, hebu tuchukue mapumziko ya dakika kumi. Tutaanza kwenye sura ya 40 tutakaporudi.

Imehaririwa vibaya na Carly Geiman
Imehaririwa na Ted Hildebrandt
Hariri ya mwisho na Dkt. Perry Phillips
Imesimuliwa tena na Dkt. Perry Phillips